

Lemondások, felmondások, felkérések...

Viharos évadkezdés az ÁHZ-nál

– rövid interjú Kovács Gézával, a zenekar ügyvezető igazgatójával Varga Gilbert távozásáról, Kocsis Zoltán és Hamar Zsolt felkéréséről –

– Ott hagytuk abba legutóbb, hogy az Állami Hangversenyzenekar készen áll az önállósulásra, csak engedélyre vár, és már el is kezdi új életét. Ennek az új életnek kulcsfigurája lett volna Varga Gilbert, az együttes művészeti vezetője és karmestere, ha...

– Ha legalább szeptember 1-jén el lehetett volna kezdeni az új évadot abban az új formában, ahogyan arról már évek óta szó van. Három éve ugyanis annak, hogy a zenekar Varga Gilberttel turnézott Svájcban, és az együttes vezetősége felfedezni vélte benne azt a karmestert, aki képes úgy karban tartani a zenekart, hogy az – funkcióját teljesítve – világszínvonalon működjék. Ez nagyon nagy dolog volt, hiszen ilyen típusú karmester kevés van. Gondolom, sokak első kérdése erre az, hogy mi van Kobayashi mesterrel? Ő alkatánál fogva nem az a dirigens, aki zenekart épít és műhelymunkával tisztogat. Ő az, aki rendkívüli atmoszférateremtő képességével páratlan koncerteket képes produkálni, elsősorban nagyromantikus művekből. Arról nem is szólva, hogy egyéb elfoglaltságai nem is teszik lehetővé, hogy állandóan a zenekarral legyen. A folyamatos jelenlétre, együttlélegzésre pedig nagy szükség van.

Eppen erre a felkérésünkre mondott igent – nagyon nehezen! – jó egy esztendője Varga Gilbert. Egyik első mondata az volt, hogy „akkor Budapestre kell költözöm, hiszen nemcsak a saját hangversenyemet kell megfelelő színvonalon előkészítenem és vezényelnem, hanem együtt kell élnem a zenekarral, el kell járnom az érdekében – mindezt nem lehet egy másik országból megtenni”.

Közben azonban múlt az idő, sorra módosultak a határidők a Nemzeti Filharmónia és az Állami Hangversenyzenekar átalakítását illetően – ennek okai nagyon messze vezetnek, nem is szeretnék most ezekkel foglalkozni. Tény, hogy a legutolsó határidő – 1997. szeptember 1. – úgy múlt el, hogy a zenekar még mindig nem az a független, nemzeti alapintézményként működő együttes, amire oly régen várunk, és természetesen nem sikerült aláírni Varga Gilbert szerződését sem. Állandó kapcsolatban voltunk, de a hosszú hetek során én lassan kifogytam az érvekből, benne pedig egyre gyűltek a szakmai és emberi aggályok. Riasztó volt számára, hogy egy ilyen, minden európai országban simán elintézh-

tő ügyet Magyarországon évek alatt sem sikerül megoldani. Neki pedig két kisgyerekekkel kellett volna tulajdonképpen idegen országba költöznie, hogy a munkát elvállalhassa. Ilyenkor hiába magyarok valakinek a gyökerei; Varga Gilbert Londonban született, Svájcban nevelkedett, jelenleg Németországban él, és joggal gondolhatta, hogy ilyen működési feltételek birtokában lévő országban még azokat a szükséges – kemény és súlyos – lépéseket sem biztos, hogy meg tudná lépni, amelyek elengedhetetlenek a kitűzött cél megvalósításához. Nemleges döntését nagy fájdalommal vetjük mindannyian tudomásul, de azonnal tovább is kellett lépni.

– Valaki sürgette a továbblépést, vagy a zenekar számára is szükséges volt?

– Elengedhetetlen volt éppen a zenekari munka szempontjából. Annak idején Ferencsik János halála után volt egy hároméves interregnum, amikor nem volt művészeti vezetője az Állami Hangversenyzenekarnak; azok a kollégák, akik akkor is itt dolgoztak, rémálomként emlékeznek erre az időszakra. Egy zenekar művészeti vezető nélkül nem sokkal több, mint egy autó motor vagy kerék nélkül.

Leültünk tehát a művészeti bizottsággal, közalkalmazotti tanáccsal, és számbavettük az összes lehetőséget. Rengeteg ötlet, név, megoldási lehetőség hangzott el, míg el nem jutottunk az egyik legegyszerűbb és leginkább kézenfekvő megoldáshoz: minden formális együttműködés nélkül is hét hangversenyünk van ebben az évadban Kocsis Zoltánnal – ezeken ő vagy karmesterként, vagy zongoristaként működik közre. Ennyi hangversenye egy együttessel egy művészeti vezetőnek, zeneigazgatónak is lenni szokott – miért ne lenne lehetséges, hogy ő, mint világhírű magyar muzsikus, a szekerét idekötöi hozzánk?

– Nem volt ennek akadálya Kocsis Zoltán Fesztiválzenekarbeli elkötelezettsége?

– Ez a kérdés bennünk is fölmerült. Hamar kiderült, hogy nem; a sajtó nyilvánossága előtt zajlott le Kocsis Zoltán és a Fesztiválzenekar vezetőinek válási-szakadási folyamata. Ennek eredményeként Kocsis Zoltán megszűnt művészeti vezetőnek lenni a Fesztiválzenekarnál. Most ő ott egy határozott időre szóló szerződéssel, mint első állandó vendégművész szerepel. Az igazán nagy kérdés azonban az volt, hogy ő vállal-

ja-e. Félnapos gondolkodási idő után igent mondott azzal a feltétellel, hogy maga mellé Hamar Zsolt karmestert szeretné hozni. A zenekar művészeti bizottsága ezt is örömmel fogadta, hiszen Hamar Zsolt a fiatal karmester-generáció egyik kimagasló tehetsége, sorra nyeri meg a nemzetközi versenyeket, és az Állami Hangversenyzenekar többször és szívesen dolgozott már együtt vele.

– Mennyire torlódtak össze a tennivalók az elmaradt, illetve az új szerződések miatt?

– Sok feladatunk van, mivel Varga Gilbert nemcsak a zeneigazgatói posztot nem vállalta, hanem a vele korábban megállapodott nyolc koncert dirigálásától is elállt. Most meg kell néznünk, mi lesz ezekkel a hangversenyekkel, milyen karmester, műsor-, esetleg szölistaváltozások lesznek szükségesek. A nagy baj az, hogy mindez – az aktuális szezonra vonatkozóan – szeptember elején történik. Nem hiszem, hogy létezik a világon még egy állandó zenekar, amelyik ne tudná szeptemberben, hogy az aktuális szezonban milyen koncertjei lesznek milyen műsorokkal, illetve ne lennének meg a bérletei. Nekünk ma, szeptember 15-én még nincsenek meg. Nemrég vált még csak az is bizonyossá, hogy a Nemzeti Filharmónia által lekötött időpontokból mely hangversenyeket rendezzi a Budapesti Filharmóniai Közhasznú Társaság, és melyek maradnak meg nekünk.

– Mik azok a kellemetlen feladatok, amelyeket Varga Gilbertnek kellett volna végrehajtania, és amelyekre nem vállalkozott a jelenlegi magyarországi körülmények között? Ki fogja most ezeket végrehajtani? Kocsis Zoltán vagy Hamar Zsolt?

– Nem titok, hogy a Magyar Állami Hangversenyzenekarban – minden szakmai erénye mellett – akadnak problémák. Az egyik egyszerű, közgazdasági probléma: létszáma több, mint amennyi ésszerű. Pillanatnyilag 117 főállású tagja van, ami nem sok a Berli-ni vagy a New York-i Filharmónikusok esetében, de egyetlen magyar zenekar mögött sincsenek akkora anyagi erők, mint azoknál. A létszámot tehát csökkenteni kell annyira, hogy az még ne gátolja a magas színvonalú művészi munkát, de nem is pazarló. Ez nemcsak gazdasági, hanem súlyos emberi és művészeti szempontokból megoldandó probléma. Mindez nem meglepő, a zenekar vezetősége már egy éve

hosszasan tárgyalt erről, és valamiféle eredményre is jutott. Várva vártuk azonban azt a zeneigazgatót, azt a művészeti vezetőt, aki saját ízlését, saját felelősségét adja a kényszerűségből született döntéshez. Szerettük volna elkerülni, hogy a zenekarból választott vezetőség kényszerüljön ilyen karcúsításra, sőt öncsonkításra – szabályszerűbb és könnyebb egy minden felelősséggel és jogosultsággal bíró vezetővel.

– *Ez a vezető lesz most Kocsis Zoltán?*

– Igen, és ismervé az ő igényességét elsősorban saját magával, majd a vele dolgozó muzsikusokkal szemben, valószínűleg őt is az általunk kitűzött cél fogja vezérelni. Minden bizonnyal csak a legmagasabb minőség lépheti át a zenekar küszöbét, minden másnak kint kell maradnia. Bízunk abban, hogy ez az együttműködés eredményes lesz. Kocsis Zoltánról régóta tudni, hogy jóval több egy kítűnő zongoristánál; évek óta komponált, majd vezényelni kezdett – saját bőrünkön is megtapasztaltuk, hogy karmesterként is nagyszerűt produkál. Ebben az évadban a legnagyobb kihívás közös munkánkban tavasszal lesz, amikor ő vezényli Schönberg Gurre Lieder-ét. Van tapasztalata zenekar-építésben, hiszen annak idején segítette létrehozni a Fesztiválzenekart is. Ennyi év után feltehetően sok tényező játszott szerepet a már nyilvánosan is vállalt konfliktusok kialakulásában – számunkra azonban inkább az a fontos, hogy személyében céltudatos, igényes muzsikus áll a leendő nemzeti zenekar élére.

– *Várható névváltozás is a zenekar státuszváltása során?*

– Nemzeti Filharmonikus Zenekarként jelenik valószínűleg meg a jövőben. Az „állami” már itthon is, de főleg külföldön, az angolszász országokban sok mindent asszociál, csak éppen művészeti együtttest nem. Szakmai barátaink már régóta névváltoztatást javasoltak; funkciók szerint nemzeti zenekar leszünk, sőt már most is azok vagyunk, a „filharmonikus” jelző pedig a legmagasabb nívót szokta jelölni.

– *Ez az évad tehát művészeti, műsorpolitikai szempontból tehát még messze nem Kocsis Zoltán irányításával alakult.*

– Nem, és ezért hosszasan tanácskoztunk vele és Hamar Zsolttal. Megnéztük, melyek a mozdíthatatlan programok, melyeken lehet változtatni. Most is folyamatosan kapcsolatban vagyunk az egyébként külföldön turnézó Kocsis Zoltánnal. Amikor hazaérkezik, véglegesítjük ezt az ideit, egyelőre keverékprogramot. Különösen azokat a hangversenyeket érintik ezek a változások, amelyeket az eredeti terv szerint Varga Gilbert vezényelt volna. Több koncertet le is kell mondanunk. Még az sem teljesen világos, hogy a budapesti és vidéki filharmoniai kht.-irodák mikor, miket kérnek tőlünk. Ez tehát minden ízében átmeneti évad lesz.

– *Megütötte a filemet, hogy a Varga Gilbert által lemondott programok szólístá változásokat is eredményezhetnek. Miért?*

– Részben ő hozott volna magával né-

hány szólistát is; másfelől speciális műsoro-
kat tűzött saját estjeire, amelyeket a helyette beálló karmester nem biztos, hogy repertoáron tart. Decemberben szólalt volna meg Britten kürtre és tenorhangra írt szerenádja, Varga Gilbert egyik kedvenc darabja. Elképzelhető azonban, hogy ebben az időpontban Fischer Ádám vezényel majd, aki esetleg inkább Haydnt, Mozartot vagy Mahlert akar játszani.

– *A beszélgetés elején felmerült Kobayashi neve, akinek valami elképesztő méretű és érzelmi hőfokú rajongótábora van Magyarországon. Ebből tisztos törzsközönség alakult, amelynek hűsége, odaadása az utóbbi években csak a Vásáry által vezényelt Rádiózenekari Beethovenkoncertekhez mérhető. Jut még számára hely a zenekar élén?*

– Reményeink szerint mindenképpen; azt szeretnénk, ha ugyanannyi hangversenye lenn Magyarországon, mint eddig. Ő az a karmester, akinek elég csak a fényképét kitenni ide a Vörösmarty téri jegyiroda ablakába, és három napon belül minden jegy elkel. Szeretnénk, ha ő továbbra is időt tudna szakítani a zenekar számára, amelynek – saját bevallása szerint – mindent köszönhet.

– *Őn szerint sok irigye lehet mostanában a Magyar Állami Hangversenyzenekar ügyvezető igazgatójának?*

– Nem tudom, de mindenkit lebeszélék arról, hogy most engem-minket irigyeljen.

Toth Anna

Minden ami a fűjáshoz kell!

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzsikusok, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

• a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját kínáljuk: nálunk ezeket nem csak megrendelheti,

kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.

- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvözésével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka. **Így magától értetődő a garancia...**

1081 Budapest, Kiss József utca 10-14., Telefon: 06 1 210 2790, Fax: 06 1 303 1158, E-mail: fontrade.music@axelero.hu